

**Prof. Ona Voverienė. Ar iš tikrųjų lietuvių tauta pasmerkta išnykti?**

*Nūdienos pasaulis vis ženkliau atplėšia žmogų nuo tėvų ir protėvių, nuo tradicijos, nuo gimtosios žemės, nuo istorinės atminties, nuo dorovinių įsipareigojimų. Mainais jam suteikiama laisvė judėti erdvėje ir kultūroje. Betgi kartu jam paliekama teisė tapti neonomadu – žmogumi be Tėvynės. Netgi tapti zombiu...*

*Akad. Romualdas Grigas*



Tokai įkyri mintis persekioja jau ilgokai, perskaičius naujausią akad. Romualdo Grigo, Lietuvos mokslo premijos laureato (2002) pačią liūdniausią knygą „Lietuvių tapatybė ir Europa. Istoriosofinis aspektas“, (V., 2016).

Knygos pratarinėje jos autorius primena rašytojo ir mąstytojo Jono Aisčio įžvalgas jo „Milfordo elegijose“ (V., 1991), apie tai, kad „lietuvių tautos istorija yra tragiška“, kad ją visą laiką „didžiules pastangas žengti koja kojoni su kaimyninėmis tautomis lydėjo didžiulės nesėkmės. Tarsi lietuvių tauta bėgant amžiams būtų kam nors padariusi didelių skriaudų, už kurias, anot poeto, štai vos ne tūkstantį metų tebeverčiama atsilyginti“ (Romualdas Grigas Lietuvių tapatybė ir Europa. – V., 2016. – P. 8).

Filosofas tame išvelgia mūsų tautą ir valstybę persekiojančią dramą, lyg juodas lemties šešėlis, plintantis amoralumą ir „išsivaikščiojimą“ (Ten pat, p. 9).

Sociologo nuomone, „Tai prieštarinai susiklostantys ir raizgomi socialinių ir psichologinių santykių tinklai, tarp kurių lengvabūdiškai išbarstomas dvasinis, moralinis, ilgai tautos kauptas kultūrinis kapitalas ir socialinė patologija – dorovės kriterijų ignoravimas, ir socialinis bei moralinis valstybės institucijų, visuomenės ir jos narių nuovargis, ir bendruomenės sutarimo bei tautos narių jungčių išbarstymas, ir pan. Dešimtys tūkstančių socialinės rizikos šeimų kaimuose ir miestuose, ir emigruojantis, nusiteikęs amžiams palikti savo tėvynę, jaunimas, ir siaubingi pasikartojantys nusikaltimai ir pan.“

To priežastis knygos autorius mato pirmaisiais Nepriklausomybės metais suduotame valdžios mirtiname smūgyje kaimui, masiniame mokyklų ir bibliotekų naikinime, vardan ekonominės naudos, gyventojų susisiskaldyme ir susipriešinime pagal partijų „spalvas“, valstybės ir tautos susvetimėjime, nesirūpinant visuomeninėmis organizacijomis, siekiančiomis situaciją keisti, bet iš valstybės negaunančiomis jokios finansinės paramos.

Knygoje autorius sielojasi, kad tokioje dvasinėje krizėje atsidūrusi jo tauta net neturi į ką atsi-remti. Tokioje dvasinėje krizėje gyvena visa Europa. Jos dvasinę degradaciją savo laiku apibūdino kaip „Europos saulėlydį“ filosofas Špengleris. Jam antrino mūsų amžininkas buvęs Prancūzijos prezidentas, mąstytojas Žiskaras de Estenas (Giscardis d, Estaing), pasakęs: „Pasaulis nelaimingas. Jis nelaimingas ne tik todėl, kad nežino, kur eina, bet ir dėl to, jog nejaučia, kad sužinojęs suprastų einąs katastrofos link“ (Ten pat, p. 17).

Iš kur toks juodas beviltiškumas?

Skyriuje „Tapatybės kontūrų medžioklė kitu kampu“ knygos autorius apie tautos nykimą kalba santykiuose „su kitu“. Tas „kitas“ – tai dabartinis liberalusis kosmopolitizmas, lydimas laisvosios rinkos, kuris ideologizavo „bet kurio tautinio ir net nacionalinio tapatumo neigimą“, panaudodamas tam šiuolaikines technologijas – kompiuterius, internetą, mobiliuosius telefonus.

Ryškiausias tos tendencijos pavyzdys Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų partija, pradėjusi kategoriškai ignoruoti ir neigti savo tautinį tapatumą nuo 2003 metų ir tapusi tik viena iš beveidžių 40 Lietuvos partijų, su jomis konkuruojanti savo beveidiškumu, orientuota tik į kosmopolitizmą ir valdžios siekimą. Kol toje partijoje dar buvo politiniai kaliniai ir tremtiniai, juos laikėme tautos sąžine, patriotais, Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, gynusiais krauju ir bendražygių gyvybėmis, kai jų ir jų frakcijos Seime nebeliko, šita partija liko be tapatybės ir moralinių orientyrų. Kaip ir rašoma R. Grigo knygoje „socialinis subjektas (asmuo, grupė, tauta), beje, mūsų laikais, prarandantis, bet dar ne visiškai praradęs jam Dievo duotą mąstymo dovaną, visada stengiasi suvokti, „kokiomis pamatinėmis moralinėmis pasaulėžiūros vertybėmis ir orientacija į ateitį pasižymi ir iš „kitų“ išsiskiria tas ar kitas socialinis subjektas“ (šiuo atveju – partija – O. V.) (R. Grigas. Ten pat).

Jeigu neišsiskiria tai tas subjektas mėstančiam jo stebėtojui darosi visiškai neįdomus, nereikšmingas, niveliuojasi, tampa tuščia vieta, oro balionu, pripūstu tuščių žodžių ir pažadų (visi žinome, kad jie tik rinkimams skirti). Iš čia ir atsiranda politinė bala, neinančiųjų balsuoti rinkimuose. O bet kokioje baloje visada pradeda veistis visokie gyviai – šliužai, nuodingos gyvatės ir ypač vislūs, viskuo savo Tėvynėje nepatenkinti, nomadai.

Politinėje baloje gimsta ir totalinis susvetimėjimas tarp tautos ir valstybės; iš susvetimėjimo – socialinės ir moralinės krizės, kurios galiausiai ir veda – į Tautos ir į valstybės žūtį.

Dabartinis liberalusis kosmopolitizmas, kaip kokia epidemija, apėmęs ir persmelkęs visas dabartines Lietuvos partijas, išskyrus Valstiečių, ir sunaikinęs jų tapatybes, remiasi išgrynintu materializmu ir materialistiniu mąstymo būdu, visur ieškančiu tik naudos, yra baisesnis už blogį, nes blogis paprastai būna priešprieša gėriui, o liberalusis kosmopolitizmas viską aplink save paverčia blogiu, net laisvę, ją paverčia priešprieša Doros įstatymui – Dekalogui.

Todėl, kaip rašoma knygoje, jeigu į pasaulį žvelgsime kitokiu žvilgsniu, išvaduotu iš materialistinio liberalaus mąstymo, pamatysime, kad jame yra daug šviesių orientyrų ir dabartyje ir kelyje į ateitį. Knygoje jos autorius kreipia skaitytojo žvilgsnį į baltų „Senujų lietuvių tapatybės kontūrus“, į baltiškiosios kultūros, suaugusios su gamta, vertybes, kai pasaulis mūsų protėvių buvo suvokiamas, kaip visaapimanti darna ir gėris. o žmogaus gyvenimas, kaip nuolatinis gamtos atsikartojimas, „o kartu – ir kaip nuolatinis sakralumu alsuojantis kūrybos procesas“ (R. Grigas. Ten pat). Iš ten, iš tos baltiškiosios protėvių kultūros

turime ir unikalią pasaulį mitologiją, ir piliakalnius, kurių tyrimui, lankymui ir jų atminties gaivinimui skirti visi 2017-ieji metai.

Kitame skyriuje „Konflikto su krikščioniškąja Europa anatomijos bruožai“ knygos autorius kantriai, žingsnis po žingsnio atskleidžia, kaip Europa per Romos imperiją, vėliau per riterių Kryžiaus karus buvo priversta pamiršti savo tautines tapatybes ir perimti Izraelio kultūrinį dvasinį kapitalą, išsiskleidžiant krikščionybei. Knygoje cituojamas prancūzų mąstytojas Remi Bragas (Brague) savo laiku rašęs, kad „Krikščionys žino – net jeigu jiems nuolat kyla pavojus tai užmiršti, o taip yra ne kartą atsitikę, - kad jie buvo įskiepyti į žydų tautos medį ir jos Dievo patirtį“ (Ten pat, p. 24).. Anot G. Hégelio, „žydai pirmieji iš civilizuoatų tautų išgrynino savo protą ir dvasios pradus, atsiribodami nuo gamtos, t.y. nuo to, kas seniesiems lietuviams, baltams buvo amžinybės ir dieviškumo išgyvenimas, supaprastintai siejamas ir aiškinamas, kaip Būties Ratas. Žydai gamtą nužemino iki tam tikro nedieviško prado“. Jų Dievas žiaurus – baudžiantis už nusikaltimus, reikalaujantis aukų. Ir tik Šv. Pauliui, vienam mokyčiausių mąstytojų iš visų apaštalu, pavyko sušvelninti rūstų Dievo įvaizdį, į krikščioniškąją tikėjimą įvedant Meilės dimensiją ir Dievą skelbiant meilės skleidėju. Todėl ir krikščionybės kelias į Lietuvą buvo sunkus, kruvinas, užsitęsęs kelis šimtmečius, lydymas gaisrų pašvaistėmis, didžiuliais žmonių praradimais, raganų persekiojimais ir deginimais laužuose ir žudymais vandenyje bei kitomis kančiomis.

Pačios visuomenės tapatybė turi didelę įtaką ir tautinei tapatybei. Skyriuje „Tas „kitas“ pasaulis ir lietuviai šiandien“ knygos autorius dabartinę visuomenę vadina: 1) vartotojiška; 2) žinių arba informacinė visuomenė; 3) liberalioji, skelbianti visiems teises ir laisves, 4) tinklaveikos (internautų) visuomenė; 5) migruojanti visuomenė; 6) ateistinė visuomenė.

Visi šie visuomenės bruožai būdingi ir mūsų tautinei tapatybei. Tačiau sociologo Vytauto Kavolio nuomone, lietuvių tautinei tapatybei dar yra priskirtinas ir krizės asmenybės (pragmatikas, simuliakras (simuliantas), marginalas ir „užribio“ klasės) bruožas, bei kumečio sindromas, visų lietuvių polinkis į servilizmą. (įsiteikimas stipresniam, galingesniam).

Jauna filosofė Eglė Wittig-Marcinkevičiūtė, gyvenanti Vokietijoje savo knygoje „Nacionalinės etikos griuvėsiai arba kaip nužudyti valstybę jos intelektualų rankomis“ (V., 2013) pastebi, kad lietuvių tautinė tapatybė paskutiniiais metais „praturtėjo“ dar viena savybe, kai „radikalumo link kryptantis liberalizmas patiria neįtikėtiną transformaciją: draugiškumas etninėms mažumoms virsta neapykanta dominuojančiam etnosui, šiuo atveju – lietuviškumui ir viskam, kas užtikrina lietuviybės išsaugojimą, pavyzdžiui, valstybingumui“ ( Cit. pagal R. Grigas. Ten pat).

Knygoje išryškintos mūsų tautos ir valdžios deformacijos, kurias, siekiant pagerinti lietuvių tautinės tapatybės įvaizdį pasaulyje, reiktų kuo skubiausiai šalinti iš mūsų gyvenimo.

Visų pirma, tai ideologemas, „kurios slopina, o ne stiprina nacionalinės valstybės ambicijas“

Ginti ir saugoti Lietuvos istoriją nuo jos klastotojų ir perrašinėtojų, užimančių aukštus postus moksle ir valdyje, priklausomų nuo „kitų“, tokių kaip dr. D. Baronas, prof. A. Bumblauskas, visokiais būdais žeminantis lietuvių tautą, A.Nikžentaitis, N. Putinaitė, Šarūnas Liekis ir Egidijus Aleksandravičius, detaliai ir motyvuotai kritikojamus minėtos Eglės Wittig-Marcinkevičiūtės knygoje už jų lietuvių tautos ir Lietuvos valstybingumo niekinimą ir žeminimą. (R.Grigas. Apie šviesos spinduliuotą tunelio gale. Ten pat, p.74-76).

Stabdyti, kultūrologės Viktorijos Daujotytės žodžiais tariant, „žmogiškųjų darinių irumą, kuris dabar yra didesnis: silpsta gimdančioji šeima, irdama ji ardo ir vis labiau ardys gimines, gentis, tautas. Gali būti, kad žmonija įeina į vienišą žmogaus erą. Kuo daugiau organizacijų, struktūrų, socialinių tinklų, tuo žmogus vienišesnis“ R.Grigas. Ten pat).

„Politikų galios tapo fiktyvios, panašios į kažkokius žaidimus be pergalių. Menininkai seniai tik taip vadinasi ir didžioji jų dalis prisitaikė, klonavosi pagal verslo ir politikos klišes“ (Giedrius Kuprevičius cit.; R. Grigas. Ten pat, p.74).

Matau mūsų visuomenėje ir daugiau bėdų, nepatekusių į knygos turinį. Todėl jų nevardinsiu. Tai jau kita tema. Priminsiu tik knygos autoriaus mintį, kad „Pusšimtį metų trukęs bolševikinis sovietinis laikotarpis dar čia pat, mummyse. Jis mutuoja įgydamas „briuselizacijos“ arba „amerikonizacijos“ kvapą. Jis valstybėje, jos struktūrų elgsenoje atkartoja būtent sovietinei praktikai, o dabar „laisvajai rinkai“ būdingą tradiciją – vos ne visą dėmesį skirti politinei arba utilitarinei, t.y. grynai pragmatiškai praktikai“ (R. Grigas. Ten pat, p. 81).

Iš čia būdingiausias šiandieninėje Lietuvoje irzlumas, optimizmo stoka, tuščiaieigės aimanos, politinių ambicijų ir susipriešinimo demonstravimas, neapykanta savo artimui, ir šviesiausių tautos protų žlugdymas (nustebino, kai visada atrodžiusi man protinga Agnė Bilotaitė atleido iš darbo Vytautą Sinicą, mano nuomone, šviesiausių šiuo metu Lietuvos padangėje geopolitikos protą, matyt, smarkiai bijantis, kad nustelbs savo intelektu partijoje esančiu tuntu vidutinybių – O.V.), tautinio orumo ir bendruomeninio, ypač dorovę grįsto sutarimo praradimą „Visa tai sklinda socialinėje erdvėje rodo chimeriškas savo ataugas. Tauta, prarandanti savo atmintį, dorovę, tapatybę, negali tikėtis ateities. Anksčiau ar vėliau ji bus išstumta iš tapatybės prasme visaverčių tautų“ (R.Grigas. Ten pat, p. 82).

Tokia minorine gaida baigia savo labai šiuo metu reikalingą ir savo turiniu sukrečiančią knygą „Lietuvių tapatybė ir Europa“ knygą akademikas Romualdas Grigas.

Matyt, mes esame nudrėbti iš skirtingo molio. Esu nepataisoma optimistė. Mano giminaičiai irgi buvo išvykę į pasaulį duoneliuoti. Ne visi grįžo. O grįžusieji, užsieniuose savo sunkiu lietuvišku sąžiningu darbu pasigyvenę, Lietuvoje pasisitatė gražius namus, sukūrė gražias sodybas, nusipirko arba ilgam išsinuomavo žemės, ir dabar tvarkingai ūkininkauja ir džiaugiasi savo gyvenimu Lietuvoje. Jų vaikai baigia studijas Lietuvos universitetuose ir planuoja perimti tėvų jau klestinčius ūkius.. Stojasi ant kojų graži mūrinė Lietuva.. O tie, kurie išvyksta duoneliuoti tegul pasmerkia save beprasmiam gyvenimui, dykumų žolės be šaknų. Pabus ir kaip ta žolė supus. Be Tėvynės, Be šaknų. Tarsi žmogaus ir negyventa. Jau be vaikų, nes jų vaikai jau bus nutautėję.Man jų visai negaila. Jie man neegzistuoja, kad ir kokiais didžiais laimėjimais, pasiektais užsienyje, jie besigirtų. Tai jau – ne mano, ne Lietuvos. Man jie – tuščia vieta. Niekas. Apie kurį nenoriu nei žinoti, nei girdėti.. Tikiu Lietuvos ateitimi,, kurią mums savo laiku

išpranašavo žvaigždėtąją proto nuskaidrėjimo akimirką mąstytojas Oskaras Milašius. Mūsų šių dienų realybėje matau daug ženklų, keliančių pasitikėjimą mūsų Tautos jau prasidėjusiu atgimimu.. Išeidamas į Amžinybę mūsų mokytojas antikomunistas ir antoglobalistas Vilius Bražėnas mums paliko mūsų šviesios ateities orientyrus, kuriuos, Dangaus valia, man dar teko pamatyti besirealizuojančius mūsų dienų realybėje – svarbiausia, kad jau išaugo mūsų jaunoji patriotiška, mąstanti ir jau pradėdanti kurti ir imti į savo rankas visų mūsų gyvenimą ir valstybės valdymą, nebodama komunistinių atrūgų mūsų Seime, žurnalistikoje ir gyvenime, jaunoji karta. Tikiu ja ir pasitikiu. O piktžoles iš mūsų beatgimstančių darželių, dar padėsime jiems išravėti.

2017-01-19